

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์
และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานทัศนศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
Synectics Model Learning Management for Developing Learning Achievement
and Creative Thinking in Creating Visual Arts for Matthayomsuksa 3 Students

ภูริดา อุพลรัมย์¹,
สุรัชย์ ปิยานุกุล²,
ชูเกียรติ จารัตน์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ และ 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสมเสมีดีวิทยา อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 25 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก ของทอร์แรนซ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดย การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบซินเนคติกส์, ความคิดสร้างสรรค์, การสร้างงานทัศนศิลป์

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the learning achievement in visual arts subject of Matthayomsuksa 3 students before and after learning by Synectics model; 2) compare creativity in creating visual arts of students in Mathayomsuksa 3 students before and after learning by Synectics model. The samples were consisted of 25 Matthayomsuksa 3 students in the first semester of academic year 2022 of Somsamedwittaya School in Satuek District, Buriram Province, under Office of Buriram Secondary Educational Service Area, selected through Cluster Random Sampling method. The instruments of this study included

¹คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1) 6 lesson plans; 2) a 30-item with 4 multiple-choice learning achievement test; 3) Torrance Test of Creativity Thinking Figural Form A. The statistics for data analysis included percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis was tested by using the dependent sample t-test.

The results of this research were as follows:

1. The learning achievement after learning by Synectics model was higher than before learning with statistically significant difference of .05 level.
2. The creativity of the students learning by Synectics model was higher than before learning with statistically significant difference of .05 level.

Keywords: Synectics Model, Creative Thinking, Creating Visual Arts

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี การปรับเปลี่ยนปฏิรูปสังคมไปสู่ความเป็นสังคมใหม่หรือศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่ต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความต้องการกำลังคนที่มีศักยภาพสูงเพื่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาในยุคนี้จึงต้องเน้นในเรื่องการจัดการคิดระดับสูงที่มีใช่เพียงการเรียนรู้ทักษะการคิดเท่านั้น แต่ต้องสามารถใช้พลังปัญญา จัดการความรู้ สร้างสรรค์ แก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549: 12) ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถทางสมองของมนุษย์ในการมองเห็นมุมมองที่แตกต่างไปจากสิ่งเดิมที่เคยมีอยู่ เป็นการเชื่อมโยงจากสิ่งที่กำลังคิดไปสู่สิ่งอื่นได้อย่างหลากหลายจนเกิดเป็นนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดประโยชน์สูงสุด จึงนับได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดเริ่มต้นของการคิดค้นนวัตกรรมต่าง ๆ (กมล โพธิเย็น, 2562: 10) ซึ่งในสังคมปัจจุบัน มีผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลต่าง ๆ ให้เห็นอยู่โดยทั่วไป การสร้างนวัตกรรมเพื่อความสะดวก ความคล่องตัว ความปลอดภัย สิ่งแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นมา ก็ล้วนแต่มาจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ทั้งสิ้น จึงเป็นความจำเป็นที่ทุกสถาบันที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจ สนับสนุน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลให้ไปได้สูงสุดเต็มตามศักยภาพ

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญด้านความสามารถในการคิด คือ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ใฝ่ทักษะ การคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 1, 4) ดังนั้นการฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียน และเป็นเรื่องที่คุณสอนจะต้องให้ความสนใจและต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุกคน เนื่องจากเป็นทักษะหนึ่งที่คุณเรียนจะต้องมีสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะก่อให้เกิดการขับเคลื่อนของประเทศไทยตามโมเดลไทยแลนด์ 4.0

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นลักษณะการคิดที่มีคุณค่าต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นประเทศไทยจึงกำหนดให้ความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาทุกระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548: 9) ทอแรนซ์ (Torrance, 1963: 16-17) กล่าวว่า ในบรรดาความคิดทั้งหลาย ความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้เกิดการค้นพบสิ่งแปลกๆ ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มาก เพราะลักษณะที่โดดเด่นของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ จะมีความคิดริเริ่ม สามารถดัดแปลงประสบการณ์ที่มีอยู่ให้ออกมาในรูปแบบใหม่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์

หรือนำไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ยังมีบุคลิกภาพที่เชื่อมั่นในตนเอง มีความอดทนไม่ยอมเลิกล้มความตั้งใจง่าย ๆ อันเป็นประโยชน์ในการทำงานให้สำเร็จไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย นอกจากนี้ สุนทรสินธพานนท์ และคณะ (2551 : 30-34) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลที่แสดงความคิดหลายทิศทาง หลากแง่มุม คิดได้กว้างไกล โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมา เป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความคิดใหม่ อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน และสามารถพัฒนาคุณลักษณะนี้ให้พัฒนาสูงขึ้นได้ (Gale. 1961; อ้างถึงในอารี พันธมณี. 2543 : 2) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวคิดที่หลากหลาย แปลกใหม่ มีจินตนาการ สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ด้วยตนเองได้ เมื่อฝึกฝนจนเกิดเป็นความสามารถของ ผู้เรียนแล้ว ก็สามารถนำไปเชื่อมโยงประยุกต์ใช้กับสิ่ง อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าของประชาคมโลก สิ่งต่าง ๆ ที่ทุกคนได้รับความสะดวก ความรวดเร็ว มีความคล่องตัวในการทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันก็เนื่องมาจากความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลต่าง ๆ ที่ผ่านมา จึงมีความจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะร่วมมือกันสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไม่ว่าจะในส่วนของสังคม ระดับนโยบายของชาติ สถาบัน บุคคลทุกอาชีพ พ่อ แม่ ผู้ปกครองและครู ดังแนวคิดที่ว่า “ความคิดสร้างสรรค์ คือ กุญแจดอกสำคัญของการศึกษา เพื่อที่จะไขไปสู่ความรู้สึกรู้สีกและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษยชาติ ” (Guilford. 1967: 13)

ปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนได้มีการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในหลายๆด้าน เพื่อให้ผู้เรียนปรับตัวให้เท่าทันกระแสโลก สามารถนำความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ไปใช้พัฒนาประเทศได้ หากจะกล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะ และมีความคิดสร้างสรรค์ วิชาศิลปะเป็นอีกหนึ่งวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถแสดงออกตามความถนัดและความสามารถอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้เด็กได้มีโอกาสสร้างสรรค์ทั้งโดยตนเองและร่วมกับผู้อื่นปลูกฝังให้เด็กมีจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งนำศิลปะมาประยุกต์ให้เกิดคุณค่าและสร้างเสริมรสนิยมที่ถูกต้อง (ธารรงค์ดี. 2550 : 69)

จากการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอก ปี พ.ศ.2552 ของโรงเรียนสมเสมีวิทยาสำนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ในมาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (สมศ. 2552 : ออนไลน์) นอกจากนี้ จากการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสมเสมีวิทยาสำมีค่าเฉลี่ย ผลการเรียนรู้ระดับ 3-4 ร้อยละ 60 และผลการเรียนระดับ 1-2.5 ร้อยละ 40 (โรงเรียนสมเสมีวิทยาสำ. 2564) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กำหนด จากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนดังกล่าว เมื่อวิเคราะห์ผลงานจากการตรวจผลงานนักเรียน พบว่านักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจส่วนที่เป็นสาระสำคัญด้านทัศนศิลป์ คือ เรื่ององค์ประกอบศิลป์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างงานศิลปะ ผลงานของนักเรียนส่วนใหญ่จะมีการวาดภาพที่มีองค์ประกอบภาพไม่แตกต่างกัน วาดภาพโดยการสื่อความหมายแบบตรงไปตรงมา ภาพวาดมีเนื้อหาเรียบง่ายไม่ซับซ้อน ไม่มีการออกแบบเพิ่มเติมรายละเอียดของภาพ รวมถึงนักเรียนยังขาดทักษะในเรื่องการสื่อความหมายในงานทัศนศิลป์ นักเรียนไม่สามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นเนื้อหาเรื่องราวได้อย่างตรงประเด็น นักเรียนส่วนใหญ่มักคัดลอกผลงานศิลปะจากรูปภาพในอินเทอร์เน็ต ทำให้ผลงานมีความคล้ายคลึงกัน จากปัญหานี้ ส่งผลถึงทักษะการทำงานศิลปะของนักเรียนในวิชาอื่น ๆ นั่นคือ นักเรียนไม่สามารถบูรณาการศิลปะในการทำงานวิชาอื่น ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ ทำให้ผลงานของนักเรียนขาดความน่าสนใจและไม่แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ หลายคนกล่าวว่า การสร้างสรรค์เชิงศิลปะจะเริ่มหายไปเมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น ดังนั้นทำอย่างไร เพื่อให้การศึกษาศิลปะสำหรับวัยรุ่นพัฒนาต่อไปได้โดยไม่หยุดชะงัก ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการนำรูปแบบการสอนซินเนคติกส์ (Synectics) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดแปลกใหม่กว่าเดิม ซึ่งจอยส์และวิล (Joyce and Weil. 1986: 166) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการฝึกด้วยกิจกรรมซินเนคติกส์นี้ว่าจะช่วยช้คนนำโน้ตค้นของนักเรียนเข้ากับสิ่งใดสิ่งหนึ่งและพร้อมที่จะเกิดความคิดริเริ่ม ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้ความรู้เดิมหรือสร้างมุมมองใหม่ ๆ

โดยนักเรียนจะมีอิสระในตัวเอง เพื่อพัฒนาความคิดจินตนาการและเกิดการหยั่งรู้ และฮัดสัน (Hudson. 2004 : 1) ได้เสนอว่า ซินเนคติกส์ เป็นแนวทางให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งนักเรียนจะได้ฝึกคิดแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการอุปมาและเปรียบเทียบ ส่วนกอร์ดอน (Gordon. 1972 : 1) กล่าวว่า ซินเนคติกส์เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผู้เรียนโดยใช้การเปรียบเทียบมาให้ผู้เรียนได้พิจารณาอย่างละเอียดและเป็นระบบ เมื่อถึงจุดหนึ่งผู้เรียนจะสามารถเสนองานในมิติใหม่ที่แตกต่างกันออกไปจากกรอบแนวคิดเดิม ๆ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการนำรูปแบบการสอนซินเนคติกส์มาใช้ในการเรียนเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การเปรียบเทียบ การคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อน การคิดโดยไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตนเอง หรือคิดโดยสมมติตนเองเป็นบุคคลอื่นหรือเป็นสิ่งอื่น คิดโดยการเชื่อมโยงสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน เกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม สามารถสื่อความหมายในงานทัศนศิลป์ได้ มีความคิดที่ซับซ้อน และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้รูปแบบซินเนคติกส์

ซินเนคติกส์ (Synectic) มาจากรากศัพท์ในภาษากรีก คือ syn หมายถึง นำมารวมกัน และ etics หมายถึง ส่วนประกอบที่หลากหลาย รวมกันแล้วหมายถึง การรวมสิ่งที่ต่างกันเข้าด้วยกัน

จอยส์ และวิล (Joyce and Weil. 1996: 217-239) กล่าวว่า การสอนแบบซินเนคติกส์ มี 2 วิธีด้วยกัน คือ แบบที่ 1 ใช้เพื่อสร้างผลงานที่แปลกใหม่ และแบบที่ 2 ใช้เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งที่ยังไม่รู้จัก การจะใช้วิธีแบบที่ 1 หรือแบบที่ 2 ย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการสอน

ความคิดสร้างสรรค์

ทอแรนซ์ (Torrance. 1963 : 16) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลิตผล หรือสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจเกิดจากการรวมเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์แล้วเชื่อมโยงกับ สถานการณ์ใหม่ๆ สิ่งที่เกิดขึ้น ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งสมบูรณ์อย่างแท้จริง อาจออกมาในรูปของ ผลิตผลทางศิลปะ วรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรืออาจเห็นเพียงขบวนการเท่านั้น

การสร้างงานทัศนศิลป์

ในการสร้างงานทัศนศิลป์ ทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ เป็นส่วนประกอบและปัจจัยสำคัญในการศึกษาและปฏิบัติการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ เพราะศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ๆ เมื่อนำมารวมเข้าด้วยกันจะเกิดเป็นผลงานที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างงานทัศนศิลป์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551: 51) ได้ให้ความหมายของ ทัศนธาตุว่า หมายถึง สิ่งที่เป็นปัจจัยของการมองเห็นเป็นส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นภาพ ได้แก่ จุด เส้นน้ำหนัก ที่ว่าง รูปร่าง รูปทรง สี และลักษณะพื้นผิว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณฐานต์ แข่งขัน (2554 : 72) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการสอน ชินเนคติกส์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระทัศนศิลป์ เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบ การสอนแบบชินเนคติกส์ จำนวนร้อยละ 82.05 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย ร้อยละ 84.90 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนด ด้านการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทัศนศิลป์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการ สอนแบบชินเนคติกส์ จากการตรวจผลงาน พบว่านักเรียนจำนวนร้อยละ 87.18 มีคะแนนทักษะการปฏิบัติงานทัศนศิลป์ เฉลี่ย ร้อยละ 82.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ด้านความพึงพอใจของนักเรียนที่โดยรวมอยู่ในระดับพอใจมาก

เคลลี่ (Kelley. 1983 : 32-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกตามแบบแผนสร้างเสริมประสบการณ์ ทาง ศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การศึกษามีการ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนที่เข้ารับการวัดประสบการณ์ตามแบบแผน แบบทดสอบที่ใช้ ในการศึกษาของทอร์แรนซ์ ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ ของกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความคิด คล่องแคล่วและความคิดยืดหยุ่นนั้น กลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุมไม่แตกต่างกัน

4. วิธีดำเนินการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสมเสรมีวิทยอาเภอสตึก จังหวัด บุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้อง รวม 50 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 25 คน ได้จากการสุ่มแบบ กลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ใช้เวลาในการทดลอง 12 ชั่วโมง ไม่รวมเวลา ที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชินเนคติกส์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มี 3 ชนิด ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 เรื่อง งานศิลป์คิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิ นเนคติกส์ จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
3. แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก ของทอร์แรนซ์ (Torrance Test of Creativity Thinking Figural Form A) ประกอบด้วยแบบทดสอบย่อย 3 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน ซึ่งทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดย อาศัยรูปภาพ แบบ ก ของทอร์แรนซ์

2. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง

3. ทดสอบหลังเรียน ซึ่งทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพ แบบ ก ของทอร์แรนซ์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน

5. ผลการศึกษา

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้านซึ่งประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ พบว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดเพื่อสร้างสิ่งแปลกใหม่ คิดได้อย่างหลากหลาย ไม่ซ้ำเดิม นอกจากนี้ รูปแบบซินเนคติกส์ยังเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้นั้น ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมโดยการแสดงออกทางความคิดของตนเองในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการอธิบายแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนได้ฝึกการสังเกต การวิเคราะห์ อภิปรายตัวอย่างผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงและผลงานอื่น ๆ และฝึกการเปรียบเทียบ เช่น การเปรียบเทียบสิ่งที่มีลักษณะเหมือนและไม่เหมือนกัน การเปรียบเทียบตนเองกับสิ่งอื่น เป็นต้น นอกจากนี้ ครูผู้สอนมีการใช้คำถามที่มีลักษณะเปิดกว้างเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความคิด จินตนาการ แรงบันดาลใจ เป็นการสนับสนุนให้มีอิสระในการคิด ผู้เรียนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2547: 286) ที่กล่าวถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตามรูปแบบ ซินเนคติกส์ว่า เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ว่าในการแก้ปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องหลายวิธี ต้องการให้ผู้เรียนฝึกการใช้ความคิดหลายแง่หลายมุม และต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะยอมรับแนวความคิดที่แตกต่างจากแนวคิดเดิมๆ ที่ตนเองเคยมีอยู่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณัฐกานต์ แข่งขัน (2554 : 72) สายใจ ตะพองมาตร (2557 : 141) ปิยะพงษ์ ทรงประวัติ (2557 : 137-138) ชูลิรัตน์ ล้าเนา (2558 : 85-86) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ ซินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบซินเนคติกส์ มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกจินตนาการ ฝึกคิดอย่างอิสระ โดยการใช้วิธีการอุปมาเปรียบเทียบ ซึ่งในขั้นตอนของรูปแบบซินเนคติกส์ ผู้เรียนได้ฝึกการคิดโดยไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตนเอง หรือคิดโดยสมมติตนเองเป็นบุคคลอื่นหรือเป็นสิ่งอื่น ฝึกการเปรียบเทียบสิ่งที่มีลักษณะเหมือนและไม่เหมือนกัน และคิดโดยการเชื่อมโยงสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องผสมเข้าด้วยกัน ทำให้นักเรียนสามารถแสดงออกถึงความคิด จินตนาการที่มีลักษณะของการคิดนอกกรอบ คือสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำกัน และไม่เคยมีมาก่อน มีรายละเอียดในองค์ประกอบศิลป์ที่สมบูรณ์มากขึ้น สามารถอธิบายแนวความคิดของตนเองได้ ซึ่งเป็นไป

ตามแนวคิดของกอร์ดอน (Gordon. 1972: 1) ที่กล่าวว่า ซินเนคติกส์เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยใช้การเปรียบเทียบมาให้ผู้เรียนได้พิจารณาอย่างละเอียดและเป็นระบบ เมื่อถึงจุดหนึ่งผู้เรียนจะสามารถเสนองานในมิติใหม่ที่แตกต่างกันออกไปจากกรอบแนวคิดเดิม ๆ และจากผลการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ พบว่า นักเรียนมีผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิติพร จิตสุวรรณรักษ์ (2555 : 71-72) วรณธิดา จรทะผา (2556 : 53-54) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. การจัดการเรียนการสอนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์เป็นรูปแบบการสอนที่มีวิธีการที่ซับซ้อนและหลายขั้นตอน เนื่องจากเป็นรูปแบบที่เน้นกระบวนการคิด นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับวิธีการและยังขาดความเข้าใจในกิจกรรม ทำให้การวางแผนเรื่องระยะเวลาในการพัฒนาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นครูควรมีการใช้สื่อประกอบการสอน เช่น ภาพตัวอย่าง และยกตัวอย่างการเปรียบเทียบต่าง ๆ ให้หลากหลาย และใช้คำถามที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความคิดเพื่อสร้างมนต์เสน่ห์ให้นักเรียนให้มากขึ้น

2. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ควรใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ให้มากขึ้น เนื่องจากกระบวนการคิดสร้างสรรค์ จะต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกฝนยาวนานและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์และความคิดสร้างสรรค์ในระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซินเนคติกส์ ร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้และมีความคิดสร้างสรรค์

8. เอกสารอ้างอิง

- กมล โปธิเย็น. (2562). ความคิดสร้างสรรค์: พรสวรรค์ที่ครูควรสรรค์สร้างให้ผู้เรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 17(1) : 10.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่น. กรุงเทพฯ: วีทีซีคอมมิวนิเคชันลาดพร้าว.
- _____ . (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กิติพร จิตสุวรรณรักษ์. (2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้สร้างสร้งงานศิลป์ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ ซินเนคติกส์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ชูลีรัตน์ ล้าานาค. (2558). การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ เพื่อพัฒนานาฏประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- อึ้งรงค์ดี อึ้งรังเสถฤทธิ์. (2550). “ศิลปะ” จากหลักสูตรถึงสถานศึกษา. วารสารวิชาการ. 10(4) : 69.

- ปิยะพงษ์ ทรงประวัติ. (2557). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทัศนศิลป์ด้วยวิธีซินเนคติกส์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ภาพวาด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรงเรียนสมเสมีตวิทยา. (2564). แบบรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ปีการศึกษา 2564. บุรีรัมย์: ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสมเสมีตวิทยา.
- วรรณธิดา จรทะผา. (2556). การใช้รูปแบบการสอน SYNECTICS ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สาระทัศนศิลป์ เรื่อง มหัตถกรรมภาพพิมพ์ยางลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรรณฐกานต์ แข่งขัน. (2554). การใช้รูปแบบการสอนซินเนคติกส์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระทัศนศิลป์ เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สายใจ ตะพองมาตร. (2557). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์โดยใช้แนวคิดของศิลปินที่มีชื่อเสียง เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ศล.ม. (ทัศนศิลป์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนทร สิ้นธานนท์ และคณะ. (2551). **พัฒนาทักษะคิด พิชิตการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). รายงานการสังเคราะห์แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อารี พันธมณี. (2543). **คิดอย่างสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเฟิลส.
- Gordon, w. J, and Poze. (1972). **Introduction to Synectics (Problem-Solving)**. Cambridge Porpoise Book.
- Guilford, J.P. (1967). “Creativity: Yesterday, Today and Tomorrow”. **Journal of Creative Behavior**. 1: 13-14.
- Hudson, D. (2004). **Prescription for Learning: Students learn to think about thinking**. Athens State University, (online). Retrieved 5 July 2004 from http://iyhiaay.ne:kerth diase coium.ap_o1079s.ktm.2004,july 5.
- Joyce, B & Weil, M. (1986). **Model of Teaching**. 3rd ed. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice -Hall International.
- _____. (1996). **Models of Teaching**. 5th ed. Boston: Allyn & Bacon.
- Kelley, D. R. (1983). “Effects of an Administrative Plan for Excellence in Creative in First Graders.” **Dissertation Abstracts International**. 44 (1): 32.
- Torrance, E.P. (1963). **Education and the Creative Potential**. Minneapolis: The University of Minnesota Press.